

SXEDIO.E95

14.4.1941: Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΟΡΘΩΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΛΑΟΥ (ΑΚΕΛ). Ο ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ ΠΡΩΤΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Η σύσκεψη στη Σκαρίνου για την ίδρυση του νέου κόμματος (ΑΚΕΛ) έγινε στις **10.30** το πρωί της Δευτέρας **14** Απριλίου **1941** και αυτής προήδρευσε ο ο Φειδίας Κυριακίδης, παρά το γεγονός, όπως ανέφερε, ότι δεν ήθελε να μετάσχει στο κόμμα γιατί μεταξύ άλλων δεν είχαν προσκληθεί και αγρότες.

Υστερα από μεγάλη συζήτηση οι παραυρεθέντες ενέκριναν τελικά την ίδρυση του Κόμματος που ονομάστηκε ΑΚΕΛ από τα αρχικά των λέξεων Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζομένου Λαού.

Στη σύσκεψη διαβάστηκαν και εγκρίθηκαν οι προγραμματικές θέσεις του νέου Κόμματος, οι οποίες είχαν αντιφασιστικό και αντιχιτλερικό χαρακτήρα

Πρώτος Γενικός Γραμματέας του νέου κόμματος προτάθηκε ο Γεώργιος Βασιλειάδης, (μετέπειτα Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου και πιο ύστερα αρχηγός της φιλογριβικής οργάνωσης ΕΣΕΑ) ο οποίος και αποποιήθηκε την προσφορά.

Έτσι ο δημοσιογράφος Κώστας Κόνωνας, πρότεινε τον συναγωνιστή του στο Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου Πλουτή Σέρβα που ευχαρίστως τη δέχθηκε.

Ο Σέρβας είχε και πείρα και γνώση για τον τρόπο λειτουργίας Κόμματος, έστω και αν δρούσε στην παρανομία, κι' έτσι ανέλαβε ως πρώτος Γενικός Γραμματέας του νέου Κόμματος με την υποχρέωση να ετοιμάσει πλήρως το Καταστατικό και τη διακήρυξη του που θα τίθετο ενώπιον του Α Παγκυπρίου Συνεδρίου που θα γινόταν αργότερα.

Έστω και αν πολλοί από τους παρευρεθέντες δεν ανήκαν στο Κομμουνιστικό Κόμμα και προφανώς να μη συμφωνούσαν με την ίδρυση ενός νέου Κομμουνιστικού Κόμματος, η εκλογή του Πλουτή Σέρβα αποτελούσε, αν όχι εγγύηση, τουλάχιστο σαφή ένδειξη για πορεία που θα έπαιρνε ή από την οποία θα επηρεαζόταν το νέο

κόμμα.

Ο Πλουτής Σέρβας ήταν γνωστός στο πλατύ κοινό, τόσο για τη δράση του στο Κομμουνιστικό Κόμμα κατά τα τελευταία **15** και πλέον χρόνια. Για τους Άγγλους δεν ενέπνεε κανένα κίνδυνο γιατί είχε ήδη υπογράψει δήλωση με την οποία θα απέφευγε κάθε δραστηριότητα εναντίον των Άγγλων.

Ο ίδιος ο Πλουτής Σέρβας σε βιογραφικό του σημείωμα που δημοσίευσε το **1985** στο βιβλίο του "Κυπριακό -Ευθύνες" ανέφερε ότι είχε γεννηθεί στη Λεμεσό στα **1907** και από παιδί τον αγκάλιασαν τα μηνύματα της μεγάλης Οκτωβριανής επανάστασης.

Σπούδασε στη Μόσχα κοινωνικές επιστήμες και υπήρξε ο Γ. Γραμματέας του Κ.Κ.Κ. και του ΑΚΕΛ.

Ανέφερε ακόμη ότι για τις παράνομες δραστηριότητες του βασανίστηκε και εξορίστηκε από την Ελλάδα στα **1935**.

Ο Πλουτής Σέρβας δεν ανέφερε άλλα στοιχεία για τον ίδιο στα χρόνια αυτά.

Ωστόσο βιογραφικό σημείωμα του δημοσίευσε ο "Νέος Δημοκράτης" πολύ αργότερα, στις **21** Οκτωβρίου **1951** όταν αποβλήθηκε τελικά από το Κόμμα για διάφορους λόγους.

Αναφερόταν σ' αυτό το βιογραφικό σημείωμα:

"ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ: Γενήθηκε στη Λεμεσό στα **1907** από φτωχή οικογένεια. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Λεμεσού στα **1926**. Μπήκε στο κίνημα από τα μαθητικά του χρόνια. Ιδρυτικό μέλος και Γενικός Γραμματέας της Κομμουνιστικής Νεολαίας Κύπρου (**1924-28**). Αντιπροσώπευε τη Νεολαία στο Α Παγκύπριο Συνέδριο του Κ.Κ.Κ. Μέλος του Κ.Κ.Κ. από το **1926**.

Στα **1929** στέλλεται στο εξωτερικό με απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ.Κ. Στα **1935** εξορίζεται από την Ελλάδα στην Κύπρο. Τον ίδιο χρόνο δουλεύει στην Κύπρο για την αναδιοργάνωση του Κ.Κ.Κ. και εκλέγεται Γ. Γ. του Κόμματος. Πρωτοστατεί στην ίδρυση του ΑΚΕΛ (**1941**) και στο ιδρυτικό συνέδριο του εκλέγεται Γ.Γ.

Στο βιογραφικό αυτό σημείωμα του Πλουτή

Σέρβα δεν αναφερόταν τίποτε για τη δήλωση που είχε κάμει για να αποφύγει από κάθε πολιτική ενέργεια που είχε κάμει στα **1935** όταν γύρισε εξόριστος από την Ελλάδα στην Κύπρο.

Η Κεντρική Επιτροπή του ΑΚΕΛ που τον απέβαλε το **1952** δεν πίστεψε σε όσα είχε αναφέρει ο ίδιος. Αντίθετα θεωρούσε ότι στη δήλωση που είχε υπογράψει περιλαμβάνονταν και άλλα πολλά. Ομως το χαρτί αυτό παρέμεινε κρυφό μέχρι σήμερα.

Η Κ.Ε. του ΑΚΕΛ είχε αναφέρει για το Σέρβα το **1952** όταν τον απέβαλλε:

" Ο Πλουτής Σέρβας είναι πρώτα απ' όλα ένας δηλωσίας από το **1935**. Σαν τέτοιος κρυβόταν από το κόμμα για **16** χρόνια και μόνον όταν αυτό το στοιχείο ήρτε στα χέρια της Κ.Ε. κι' αυτή τόθεσε μπροστά του, αυτός αναγκάστηκε να ομολογήσει, τι ήταν και πότε έγινε αυτή η δήλωση. Τη δήλωση ο Σέρβας την υπόγραψε κάτω από την πίεση της αστυνομίας, όταν όπως ισχυρίζεται, του αρνούσαν να τον αποβιβάσουν στην Κύπρο. Ο ίδιος ισχυρίζεται πως το περιεχόμενο της δήλωσης που υπόγραψε ήταν ότι "αποβιβαζόμενος στην Κύπρο δεν θα αναμιχθεί στην πολιτική".

Η Κ. Ε. όμως δεν πιστεύει σ' αυτόν τον ισχυρισμό, ότι μέσα στις συνθήκες της παλμεροκρατίας η Αστυνομία θα ικανοποιόταν μ' αυτή μόνο τη δήλωση, όταν μέσα στις ίδιες συνθήκες ο Παλμερισμός απαιτούσε απ' όλα τα τότε ηγετικά στελέχη (Κόνωνα, δηλώσεις αποκήρυξης των ιδεών και των αρχών του Κόμματος).

Πριν κλείσει το "συμπόσιο" της Σκαρίνου που ονομάστηκε έτσι γιατί η σύσκεψη συνοδεύθηκε και με ομαδικό γεύμα των παρευθέντων, σύμφωνα με μαρτυρία του Κώστα Κόνωνα στον Π. Παπαδημήτρη, αυτός πρότεινε να σταλούν και τηλεγραφήματα συμπαράστασης στον αγωνιζόμενο λαό της Ελλάδας εναντίον των στρατευμάτων του άξονα ως και το Βασιλέα και τον πρωθυπουργό της χώρας.

Μετά τη σύσκεψη δόθηκε στη δημοσιότητα ανακοίνωση την οποία δημοσίευσαν την επομένη οι

εφημερίδες και με την οποία αναγγελλόταν η ίδρυση του νέου Κόμματος, του πρώτου Κόμματος πάνω σε τέτοια βάση που είχε ιδρυθεί ποτέ στο νησί.

Με τίτλο " Χθεσινή σύσκεψις για την ίδρυση πολιτικού κόμματος αρχών" η εφημερίδα "Ανεξάρτητος", της οποίας ο διευθυντής Λύσανδρος Τσιμίλλης είχε παρευρεθεί στη σύσκεψη της Σκαρίνου και αποτέλεσε ιδρυτικό μέλος του ΑΚΕΛ, έγραφε:

"Την **10.30** π.μ. της χθες συνήλθον κατόπιν αδείας των αρχών εις τον σταθμόν Σκαρίνου αριθμός προσώπων εκ διαφόρων μερών της νήσου προς ανταλλαγήν γνώμων και λήψιν αποφάσεων διά την ίδρυσιν παγκυπρίου Πολιτικού Κόμματος.

Ο κ. Φ. Κυριακίδης ετόνισεν εν πάση περιπτώσει την ανάγκην της ιδρύσεως του Κόμματος και ενέκρινε πλήρως τας προγραμματικές θέσεις τας οποίας είχε την ευκαιρίαν προηγουμένως να μελετήσει.

Εν αρχή της συνεδριάσεως ο Γ. Βασιλειάδης δικηγόρος εκ Λάρνακος ανέλυσεν εις αδράς γραμμάς τους σκοπούς της συνελεύσεως και ανέγνωσε την ημερησίαν διάταξιν.

Ακολουθώς ανεγνώσθησαν αι προγραμματικά θέσεις του υπό ίδρυσιν πολιτικού κόμματος αι οποίαι και ενεκρίθησαν. Εν συνεχεία ανεγνώσθη και ενεκρίθη το καταστατικόν άρθρον προς άρθρον. Εν τέλει εξελέγησαν παγκύπριος οργανωτική επιτροπή και επαρχιακαί επιτροπαί διά τας πόλεις Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακος και Αμμοχώστου.

Η ιδρυτική συνέλευσις απεφάσισεν όπως το υπό ίδρυσιν κόμμα ονομασθεί **Ανορθωτικόν Κόμμα του Εργαζομένου Λαού (ΑΚΕΛ)**.

Μετά την λήξιν της συνελεύσεως η εκλεγείσα Παγκύπριος Οργανωτική Επιτροπή καταρτισθείσα σε σώμα συνέταξε το ακόλουθον σχετικώς ανακοινωθέν:

1. Την **14ην** Απριλίου **1941**, συνήλθον κατόπιν αδείας των αρχών εις Σκαρίνου Κύπρου, ενδιαφερόμενοι διά τα δημόσια ζητήματα, οι οποίοι αφού ήκουσαν και συνεζήτησαν προγραμματικές θέσεις, απεφάσισαν την ίδρυσιν Παγκυπρίου

Πολιτικού Κόμματος, υπό την επωνυμία των Ανορθωτικών Κόμματος του Εργαζομένου Λαού (ΑΚΕΛ).

Μετά τούτο συνεζητήθη και ενεκρίθη το Καταστατικόν του Κόμματος και εξελέγησαν Παγκύπριος Οργανωτική Επιτροπή και τοπικά οργανωτικά επιτροπεία διὰ τας πόλεις Λευκωσίας, Λεμεσού, Αμμοχώστου και Λάρνακος.

2. Υπό της ιδρυτικής συνελεύσεως απεφασίσθη όπως δοθούν εις τον τύπον προς δημοσίευσιν και προγραμματικά θέσεις του Κόμματος διὰ να δοθεί η ευκαιρία εις όλους τους Κυπρίους να μορφώσουν επ' αυτού γνώμην.

3. Η ιδρυτική συνέλευσις εξέφρασε την λύπην της, διότι δεν κατορθώθη να αντιπροσωπευθή εις αυτήν το τουρκικόν στοιχείον καθώς επίσης και διὰ το ότι δεν κατέστη δυνατόν να παρευρεθούν περισσότεροι αγρόται.

4. Η ιδρυτική συνέλευσις απεφάσισαν όπως το ΑΚΕΛ μη μετάσχη ως κόμμα εις τας προσεχείς δημοτικές εκλογάς.

5. Η ιδρυτική συνέλευσις ανεφέρθη εις το κρίσιμον των σημερινών περιστάσεων και ενέκρινεν ότι η σύστασις κόμματος, όπως το ΑΚΕΛ, με καθάρως δημοκρατικόν αντιφασιστικόν και αντιχιιτλερικόν χαρακτήρα συνάδει πλήρως προς τον σημερινόν αγώνα κατά της απολυταρχίας και της βίας".

Ο Κυπριακός Τύπος έδωσε καλή, μπορεί να λεχθεί προβολή, στην ίδρυση του νέου Κόμματος.

Ο "Νέος Κυπριακός Φύλακας" στις 15 Απριλίου, με τίτλο "Ιδρύθη το Ανορθωτικό Κόμμα του Εργαζομένου λαού" έγραφε:

"Την 10.30 π.μ. της χθες συνήλθαν εις τον σταθμόν Σκαρίνου αρκετά πρόσωπα εκ διαφόρων μερών της νήσου δι' ανταλλαγήν γνώμων και λήψιν αποφάσεως διὰ την ίδρυσιν Παγκυπρίου Πολιτικού Κόμματος.

Της συσκέψεως προήδρευσεν ο τέως βουλευτής κ. Φειδίας Κυριακίδης, δικηγόρος εκ Λεμεσού, αν και ευθύς εξ αρχής εδήλωσεν ότι δι' ιδιαιτέρους λόγους επιθυμεί όπως επί του παρόντος παραμείνει εκτός του

υπό ίδρυσιν κόμματος.

Ο κ. Φ. Κυριακίδης ετόνισεν εν πάση περιπτώσει την ανάγκην της ιδρύσεως του Κόμματος και ενέκρινε πλήρως τας προγραμματικές θέσεις τας οποίας είχε την ευκαιρίαν προηγουμένως να μελετήσει.

Εν αρχή της συνεδριάσεως ο κ. Γ. Βασιλειάδης δικηγόρος εκ Λάρνακος ανέλυσεν εις αδράς γραμμάς τους σκοπούς της συνελεύσεως και ανέγνωσε την ημερησίαν διάταξιν.

Ακολουθως συμφώνως προς αυτήν ανεγνώσθησαν αι προγραμματικά θέσεις του υπό ίδρυσιν πολιτικού κόμματος και ενεκρίθησαν.

Εν συνεχεία ανεγνώσθησαν αι προγραμματικά θέσεις του υπο ίδρυσιν πολιτικού κόμματος και ενεκρίθησαν.

Εν συνεχεία ανεγνώσθη και ενεκρίθη το καταστατικόν, άρθρον προς άρθρον.

Εν τέλει εξελέγησαν Παγκύπριος Οργανωτική Κεντρική Επιτροπή και Επαρχιακαί Επιτροπαί διά τας πόλεις Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Αμμοχώστου.

Η ιδρυτική συνέλευσις απεφάσισεν όπως το υπό ίδρυσιν κόμμα ονομασθεί Ανορθωτικόν Κόμμα Εργαζομένου Λαού (ΑΚΕΛ).

Μετά την λήξιν της συνελεύσεως η εκλεγείσα Παγκύπριος Οργανωτική Κεντρική Επιτροπή καταρτισθείσα εις σώμα συνέταξε το ακόλουθον ανακοινωθέν το οποίον εκτός των ανωτέρω αναφέρει.

Η Ιδρυτική συνέλευσις εξέφρασε την λύπην της διότι δεν κατωρθώνει να αντιπροσπευθεί εις αυτήν το τουρκικόν στοιχείον, καθώς επίσης και διά το ότι δεν κατέστη δυνατόν να παρευρεθούν περισσότεροι αγρόται.

Η ιδρυτική συνέλευσις απεφάσισεν όπως το ΑΚΕΛ μη μετάσχη ως κόμμα κατά τας προσεχείς δημοτικές εκλογάς η δε ιδρυτική συνέλευσις ανεφερθή εις το κρίσιμον των σημερινών περιστάσεων έκρινεν ότι η σύστασις κόμματος ως το ΑΚΕΛ με καθάρως δημοκρατικόν αντιφασιστικόν και αντιχιτλερικόν χαρακτήρα συνάδει πλήρως προς τον σημερινόν αγώνα κατά της απολυταρχίας και της βίας".

Η "Ελευθερία" με τίτλο " Συμπόσιον εν Σκαρίνου και ίδρυσις κόμματος" έγραφε στις 15 Απριλίου:

"Μας παρέχεται η πληροφορία ότι διάφοροι κύριοι συναντηθέντες εις συμπόσιον εν Σκαρίνου χθες Δευτέραν απεφάσισαν την ίδρυσιν πολιτικού κόμματος, το οποίον και εβαπτίσθη "Ανορθωτικόν Κόμμα του Εργαζομένου Λαού".

Κατά τας αυτάς πληροφορίας μας, το κόμμα τούτο θα επιδιώξη την έγκρισιν των αρχών, νομιμοποίησιν της υπάρξεως του, δεν θα μετάσχη των δημοτικών εκλογών και θα διακριθή εις αντιφασιστικήν και αντιχιτλερικήν προπαγάνδαν".

Επίσης "Η Φωνή της Κύπρου" στις 19.4.1941 με τίτλο "Σπορά κόμματος" έγραφε σε σαρκαστικό ειδησεοσχόλιο της:

" Η τελευταία πολεμική Ανοιξις δεν είναι μόνον πλουσία εις συνταρακτικά και αγωνιώδη γεγονότα που πρόκειται ίσως να έχουν αποφασιστικήν τροπήν εις την τύχην του πολέμου εις την Κύπρον. Παρουσιάζει μαζί με την καλλιέργειαν των εαρινών προϊόντων και την πρώτην φύτευσιν ενός κόμματος εις πανδοχείον της Σκαρίνου. Δεν εγνώσθησαν τα ονόματα όλων των συμμετασχόντων εις την σύσκεψιν διά να μάθωμεν και ημείς και μαζί μας ολόκληρος ο ελληνικός λαός της Κύπρου, τους λαμπρούς αυτούς κυρίους και φού συνέφαγον εψήφισαν άρθρον προς άρθρον το καταστατικόν που και αυτό μας είναι άγνωστον διά να δούμεν επί τέλους τι ζητούν και τι επαγγελίες φέρουν εις την νήσον μας.

Εν τω μεταξύ ο λαός της Κύπρου μέσα εις την αγωνίαν των ημερών αυτών δεν μπορεί να ασχοληθεί περισσότερον με τα πεπραγμένα του πανδοχείου της Σκαρίνου. Θα επανέλθει αργότερον όταν θα ανατείλουν καλύτεραι ημέραι και θα ανατείλουν σύντομα και θα δώση απάντησιν που πρέπει εις το νέον Κόμμα.

Τώρα όλων η προσεχή μας είναι εστραμμένη αλλού. Διά τα άλλα έχομεν καιρόν".

Εκείνο που είχε παρατηρήσει ο Φειδίας Κυριακίδης, δηλαδή η απουσία και άλλων παραγόντων στην ιδρυτική συνέλευση, και ιδιαίτερα γεωργών,

ώστε να είναι πιο αντιπροσωπευτική, προσπάθησε να θεραπεύσει στις επόμενες ενέργειες της η εκλεγείσα Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή, διευρύνοντας το κόμμα.

Ανακοίνωση του Κόμματος που δημοσιεύθηκε στον "Ανεξάρτητο" στις 9 Μαΐου 1941 τόνιζε:

"Η Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή του ΑΚΕΛ θεωρεί καθήκον της να καταστήσει γνωστόν ότι διά ποικίλους λόγους δεν κατέστη δυνατόν να παρευρεθώσιν εις την οργανωτικήν σύσκεψιν όλοι οι ενδιαφερόμενοι κύριοι οι συμφωνούντες με τας δημοσιευθείσας προγραμματικές θέσεις.

Το γεγονός ότι πλείστοι φίλοι του ΑΚΕΛ παρεπονέθησαν διότι δεν παρεσχέθη εις αυτούς η ευκαιρία να λάβουν ενεργόν μέρος εις την οργάνωσιν του ΑΚΕΛ μαρτυρεί ότι υπάρχει εις ακόμη σοβαρός λόγος, ο οποίος υπέβαλλε την ανάγκην της οργάνωσης του ΑΚΕΛ, δηλαδή η ανάγκη της οργάνωσης κόμματος του εργαζομένου λαού, έχει ήδη οριμάσει εις την αντίληψιν πλείστων Κυπρίων, οι οποίοι μέχρι σήμερον είναι άγνωστοι ο εις προς τον άλλον.

Το γεγονός ότι οι αντιδράσαντες προς την ίδρυσιν του ΑΚΕΛ δημοσιογραφήσαντες και μη, παρ' όλας τας ευφυολογίας των, δεν ηδυνήθησαν να εξεύρωσιν επιχειρήματα διά να διατυπώσωσι έστω και την παραμικράν επίκρισιν εναντίον των προγραμματικών θέσεων του Κόμματος, όχι μόνον αποδεικνύει πασιφανώς τη επιπολαιότητα των φονασκούντων, αλλά και μαρτυρεί ταυτοχρόνως διά την ορθότητα της γραμμής επί της οποίας οι οργανωταί ήρχισαν την ανοικοδόμησιν του Κόμματος.

Ούτω το ΑΚΕΛ παραγνωρίζον όλας αυτάς τας αβασίμους επικρίσεις καλεί εις τας γραμμάς του όλους τους φίλους του, οι οποίοι πραγματικώς ενδιαφέρονται διά τα ζωτικά ζητήματα του εργαζομένου λαού, ώστε εντός του συντομοτέρου χρονικού διαστήματος να καταστή δυνατόν να βαδίση προς το πρώτον τακτικόν παγκύπριον συνέδριον εις το οποίον θα πρέπει να αντιπροσωπευθώσιν όλα ανεξαίρετως τα υγιά στοιχεία του τόπου, τα οποία

θέλουν να λάβουν την θέση των εις το Ανορθωτικόν Κόμμα του Εργαζομένου Λαού, διά την αποτελεσματικωτέραν αυτού δράσιν προς εξυπηρέτησιν των συμφερόντων των εργαζομένων τάξεων".